

طنین «چاووشی» در کویر؛ میراثی که زائر را تا بهشت بدرقه می‌کند

چاووشی‌خوانی، بیش از آنکه یک سنت آوازی باشد، نظامی جامع از پیوندهای اجتماعی و معنوی است که در قلب تپنده کویر یزد، زیارت را از یک سفر ساده به یک رخداد هویت‌بخش تبدیل کرده است. این میراث ناملموس که سال‌هاست آیین‌های بدرقه و استقبال زائران را با نغمه‌های مذهبی عجیب کرده، اکنون در گذر از تغییرات زیست شهری، نیازمند بازخوانی و احیایی دوباره برای انتقال به نسل‌های آینده است.

به گزارش خبرنگاران گروه فرهنگ و هنر و رسانه خبرگزاری گزارش خبر، رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی بافق با اشاره به کارکردهای دوگانه این آیین می‌گوید: چاووشی‌خوانی در دو مرحله «مشایعت» و «پیشباز» اجرا می‌شود. در مرحله بدرقه، چاووشی‌خوان با افراشتن عکم سبز رنگ که نقوش قدسی بر آن نقش بسته، در میادین یا مساجد حضور می‌یافت تا با نغمه‌های برخاسته از موسیقی ردیفی و خواندن مناقب اهل بیت (ع)، زائر را برای سفری معنوی آماده کند. این آیین با کاهش اضطراب خانواده‌ها، به سفر زیارتی مشروعیت اجتماعی می‌بخشید.

محمدحسن زارعیان در ادامه می‌افزاید: مرحله استقبال نیز کارکردی جامعه‌شناختی دارد؛ همراهی زائر تا در منزل، نوعی «جامعه‌پذیری مجدد» است که به فرد کمک می‌کند پس از زیارت، پیوندی دوباره با زندگی روزمره برقرار کند.

به گفته این مسئول، با وجود کارکردهای عمیق فرهنگی، چاووشی‌خوانی در دهه‌های اخیر با چالش‌های جدی روبه‌رو شده است. تغییر شیوه‌های سفر و جایگزینی کاروان‌های سنتی با وسایل حمل‌ونقل سریع، دگرگونی بافت شهری و گسترش آپارتمان‌نشینی، بستر اجرای این سنت را محدود کرده است. همچنین، قطع شدن زنجیره انتقال شفاهی نغمه‌ها و اشعار از استادان به نسل جدید، سایه فراموشی را بر سر این هنر بومی گسترانده است.

زارعیان افزود: حفظ این میراث ارزشمند، نیازمند اقداماتی فراتر از ثبت‌های اداری است و مسئولان فرهنگی بر این باورند که باید راهکارهای همچون مستندسازی میدانی، بازآفرینی در رویدادها، آموزش تخصصی، ظرفیت‌سازی رسانه‌ای به‌صورت جدی دنبال شود.

وی یادآور شد: چاووشی‌خوانی تنها یادگاری از گذشته‌های دور نیست؛ بلکه سرمایه‌ای است که می‌تواند به تقویت هویت بومی، توسعه گردشگری فرهنگی و انتقال مفاهیم دینی به نسل‌های آتی کمک کند. حفظ این «صدای سفر»، در واقع پاسداشت هویت فرهنگی بافق و استان یزد در برابر هجوم فرهنگ‌های بیگانه است.